

Eiropas Darba
drošības un veselības
aizsardzības aģentūra

DARBA AIZSARDZĪBAS ZIŅAS

Rudens aktualitātes darba aizsardzībā

Linda Matisāne,

Eiropas darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras nacionālā kontaktpunkta vadītāja

Šī gada rudens ir atnācis ar daudziem informatīvajiem pasākumiem – reģionos turpinās Rīgas Stradiņa universitātes Darba drošības un vides veselības institūta organizētie praktiskie semināri par gandrīz notikušajiem nelaimes gadījumiem, Latvijas brīvo arodbiedrību savienības organizētās aktuālajiem nodarbinātības jautājumiem veltītās izstādes, Latvijas mazo un vidējo uzņēmumu foruma pasākumi, kuros Valsts darba inspekcija konsultē interesentus par darba tiesībām un darba aizsardzību.

Tomēr starp visiem šiem pasākumiem vēlos izcelt divas aktualitātes. Ar 2014.gada 1.janvāri darba tiesiskās attiecības ietekmēs pāreja uz

Eiro. Ja vēl kāds no Jums nezina, ko tas mainīs darba attiecībās, tad aicinām noskatīties sižetu mūsu YouTube kontā (<http://www.youtube.com/watch?v=HEDklJ2w34k>) vai iepazīties ar informāciju mūsu mājas lapas sadaļā „Eiro” (<http://www.vdi.gov.lv/lv/eiro/>). Savukārt šī gada 17.septembrī Valsts darba inspekcija noslēdza sadarbības līgumu ar Valsts izglītības satura centru, lai veicinātu darba aizsardzības un darba tiesību jautājumu integrāciju izglītības procesā. Šīs sadarbības ietvaros jau šogad pedagogiem tiek organizēti semināri, kuros viņi tiek iepazīstināti ar jaunajiem NAPO mācību materiāliem, kas ļauj par drošību un veselību runāt vienkāršā, saistošā un integrētā veidā. Arī jūs varat iepazīties gan ar uzdevumiem, gan darba lapām (tās pieejams šeit: <http://www.napofilm.net/lv/napo-for-teachers>), turklāt uzdevumi veidoti tā, lai mācītu atpazīt un pamanīt bīstamību un domāt, kā situāciju uzlabotu, lai neviens neciestu nelaimes gadījumā.

Un vēl par vienu – 2014.gada aktualitāti. Nākamajā gadā pēc Vecāko darba inspekciju komitejas iniciatīvas visā Eiropā notiks tematiskā pārbaude uzņēmumos par pslīdēšanu, paklupšanu un aizķeršanos. Statistiskie dati liecina, ka arī Latvijā vismaz 30% no visiem nelaimes gadījumiem rodas šo iemeslu dēļ (smago nelaimes gadījumu statistikā šis rādītājs ir pat

50%). Darba devēji vairumā gadījumu uzskata, ka tā ir bijusi darbinieka neuzmanība vai steiga. Mēs aicinām visus darba aizsardzības speciālistus pamanīt gadījumus, kad pārvietošanās ceļos ir atstāti vadi, kabeļi, caurules, kad ir bojāts grīdas segums ejās vai telpās, kad atstātas vaļā ir autoremontbedres utt. Nākamajā gadā tam būs veltīta viena no tematiskajām Valsts darba inspekcijas pārbaudēm. **Noskaties jauno NAPO filmu „Tas nav smieklīgi” par pslīdēšanu un paklupšanu un rīkojies jau šogad!**

Kādas ir šī brīža aktualitātes darba aizsardzības jomā, kas atspoguļotas šajā Darba aizsardzības ziņu izdevumā? Latvijā palielinās mikrouzņēmumu skaits, tāpēc pieaug arī šajos uzņēmumos notikušo nelaimes gadījumu darbā skaits. Vai un kādas ir sociālās garantijas mikrouzņēmumu darbiniekiem, ja darbā noticis nelaimes gadījums vai diagnosticēta arodslimība – par to Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras rakstā. Līdzīgi par aktualitātēm – elektrodrošība un lauksaimniecības darbu organizācija, pieredzē dalās AS „Latvenergo”.

Mēs priecājamies par katru reizi, kad lasītāji aktualizē savus jautājumus, un mēs varam atbildēt Jums.

Ja arī Jums ir idejas semināriem un citiem informatīvajiem pasākumiem, rakstiet – linda.matisane@vdi.gov.lv

www.twitter.com/darbaizsardziba

VDI un LBAS organizē izstādes nodarbinātības jautājumos

Kaut arī strādājošo zināšanas par viņu tiesībām uzlabojas, tās joprojām nav pietiekamas, liecina Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) un Valsts darba inspekcijas (VDI) ekspertu novērojumi. Lai veicinātu Latvijas iedzīvotāju izpratni par darba tiesību un darba aizsardzības jautājumiem, kā arī iedrošinātu viņus cīnīties par savām tiesībām, tā ierobežojot negodprātīgo darba devēju patvaļi, LBAS šogad organizē vērīgu reģionālo izbraukuma izstāžu ciklu, kas veltīts aktuālajiem nodarbinātības jautājumiem. Šī cikla rudens sesijā, kas norisinās šobrīd, aktīvi piedalās arī VDI reģionālie inspektori.

LBAS reģionālo izstāžu cikls tiek organizēts Eiropas sociālā fonda projekta ietvaros. Tā maršrutā iekļautas 15 Latvijas pilsētas: Madona, Talsi, Līvāni, Limbaži, Kuldīga, Saldus, Dobele, Lielvārde, Krāslava, Preiļi, Rēzekne, Gulbene, Alūksne, Valka un Smiltene.

Šī izstāžu cikla rudens sesijā, kas tika atklāta Kuldīgā 9.septembrī, iekļautas 11 izstādes. Tās tiek organizētas reģionālo pilsētu bibliotēkās, kas rudens sezonā ir plaši apmeklētas, tāpēc ir īpaši pateicīga vieta, kur uzrunāt projekta mērķa auditoriju (esošos un potenciālos darba ņēmējus).

Kopumā katra izstāde ilgst trīs dienas. Visu tās laiku bibliotēku apmeklētājiem tiek nodrošināti bezmaksas informatīvie un metodiskie materiāli par darba tiesībām un dar-

ba aizsardzību. Papildus katrā pilsētā tiek organizētas bezmaksas konsultācijas darba tiesību un darba aizsardzības jautājumos, kuras sniedz LBAS reģionālie konsultanti un VDI reģionālie inspektori.

Atsevišķās pilsētās tiek organizēti arī informatīvi semināri, kuru laikā LBAS eksperti, arodbiedrību, VDI un vietējās pašvaldības pārstāvji diskutē par plānotajām izmaiņām Darba likumā, nacionālās valūtas maiņas potenciālo ietekmi uz darba tirgu, drošas darba vides lomu mūsu ikdienā, kā arī citiem nozīmīgiem nodarbinātības jautājumiem. VDI inspektori šajos semināros uzstājas ar kvalitatīvām prezentācijām, kas ilustrē aktuālo situāciju darba tiesību un darba aizsardzības jomā konkrētajā pilsētā, novadā un reģionā. Gan LBAS pārstāvji, gan arī semināru apmeklētāji īpaši novērtē detalizētos piemērus par nelaiemes gadījumiem darbā, atzīstot, ka mūsdienās informatīvā telpa ir tik ļoti piesātināta, ka pievērst sabiedrības uz-

manību un likt tai aizdomāties par tik nopietnu jautājumu, kā cilvēka dzīvība, iespējams vien ar oriģināliem risinājumiem vai dramatiskiem faktiem un skaitļiem.

Īpaši liels paldies par atbalstu Kurzemes reģionālās VDI Saldus biroja vadītājam-galvenajam valsts inspektoram Andrim Saulītim, Zemgales reģionālās VDI vadītājam-galvenajam valsts inspektoram Valdim Dūmam, Latgales reģionālās VDI Rēzeknes sektora vadītājam-galvenajam valsts inspektoram Mārim Balteram, Latgales reģionālās VDI Daugavpils sektora vecākajai inspektorei Aļonai Kuņķo un vecākajai inspektorei-juristei Dacei Stivriņai, kā arī Vidzemes reģionālās VDI vadītājam-galvenajam valsts inspektorai Inetai Kļaviņai un Vidzemes reģionālās VDI Gulbenes sektora vecākajai inspektorei-juristei Laurai Tilgasei.

– Inga Svirska,
LBAS mācību centra vadītāja

Sociālā apdrošināšana mikrouzņēmuma darbiniekiem

Aiva Zīrāka,

Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pabalstu metodiskās vadības daļas vecākā eksperte

Saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 1.panta 2.punktu mikrouzņēmuma (MU) darbinieks, tostarp arī MU īpašnieks, ir darba ņēmējs.

Kā darba ņēmējam, arī MU darbiniekam ir tiesības uz visiem sociālās apdrošināšanas pakalpojumiem, uz kuriem ir tiesības ikvienam darba ņēmējiem. Tādējādi, ja MU darbinieks cieš nelaiemes gadījumā darbā (ko apliecina akts par darbā notikušo nelaiemes gadījumu) vai viņam tiek konstatēta arodsaslimšana (apliecina VSIA

"Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca" Aroda un radiācijas medicīnas centra ārstu komisijas izdots atzinums) viņam, tāpat kā ikvienam darba ņēmējam, ir tiesības uz:

* slimības pabalstu (ir izsniegta darbnespējas lapa B);

* atlīdzību par darbaspēju zaudējumu (Valsts darba ekspertīzes ārstu valsts komisija ir noteikusi darbaspēju zaudējuma pakāpi sākot no 25%);

* papildu izdevumu atlīdzināšanu, kas radušies darba traumas vai arodslimības ārstēšanas procesā (ārstēšanās izdevumi, ārstniecības līdzekļu, tostarp medikamentu iegāde, pacienta maksājumi un ārstnieciskās manipulācijas, medicīniskā un sociālā rehabilitācija u.c.).

Tomēr atšķirībā no citiem darba ņēmējiem, MU darbiniekiem pakalpojumi netiek aprēķināti no darbinieka faktiskās algas, bet no summas, kuras tiek samaksātas obligātās iemaksas. Mikrouzņēmums ir nodokļu maksātājs, kas maksā īpašu nodokli. MU nodoklis ir 9% no uzņēmuma

apgrozījuma. Tas ir ļoti maz, salīdzinot ar to, ko maksā citi darba ņēmēji un darba devēji. Proti, no uzņēmuma apgrozījuma Ls 100 MU nodoklis ir Ls 9, un no tiem tikai 65% (Ls 5,85) ir sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas. Tātad, ja MU darbiniekam rodas tiesības saņemt sociālās apdrošināšanas pakalpojumus, tos aprēķina normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā no Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras aprēķinātā obligāto iemaksu objekta.

Piemēram:

MU ceturkšņa apgrozījums ir Ls 3500, uzņēmumā strādā 3 darbinieki, kuri apdrošināti visiem sociālā riska gadījumiem, alga katram darbiniekam ir Ls 500 mēnesī. Aprēķinātais iemaksu objekts mēnesī katram darbiniekam būs Ls 64,83. Tas nozīmē, ka vidējā apdrošināšanas iemaksu alga valsts sociālās apdrošināšanas pakalpojuma apmēra noteikšanai MU darbiniekam tiks aprēķināta nevis no Ls 500, bet no iemaksu objekta, kas vienāds ar Ls 64,83 (darbiniekam, kurš strādā uzņēmumā un maksā nodokļus vispārējā kārtībā, vidējā alga tiks aprēķināta no Ls 500, tātad no ienākuma, kura tiek veiktas valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas).

UZZINAI

Mikrouzņēmuma darbiniekiem ir paredzēta iespēja brīvprātīgi pievienoties sociālajai apdrošināšanai.

Kur var reģistrēties, izdarot šādu izvēli?

Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā!

Turpinājums 4.lpp.

Seko Darba aizsardzības ziņām: www.twitter.com/darbaizsardziba

Sociālā apdrošināšana mikrouzņēmuma darbiniekiem

Turpinājums no 3.lpp.

Salīdzinoši (zemāk tabulā) – piešķirtā slimības pabalsta apmērs vienā kalendāra dienā, pieņemot, ka tabulā norādītā alga un iemaksu objekts ir vienādi lielumi visā 12 kalendāra mēnešu periodā, par kuru aprēķina vidējo apdrošināšanas iemaksu algu slimības pabalsta apmēra noteikšanai.

Ja cilvēks strādā uzņēmumā, kas maksā MU nodokli un paralēli ir arī darba ņēmējs MU, tad valsts sociālās apdrošināšanas pakalpojumi tiek aprēķināti no summām, kurām tiek veiktas obligātās iemaksas pie abiem darba devējiem (pie darba devēja, kas nav MU nodokļa maksātājs – no faktiskās algas, bet pie darba devēja, kas maksā MU nodokli – no VSAA aprēķinātā iemaksu objekta).

MU darbiniekiem ir paredzēta iespēja brīvprātīgi pievienoties sociālajai apdrošināšanai. Šāda iespēja tiek paredzēta tikai pie nosacījuma, ja strādā tikai MU (vai vairākos), kuriem ir šī nodokļa maksātāja statuss un nav darba ņēmējs pie cita darba devēja vai nav obligāti apdrošināts kā pašnodarbinātais.

Kur var reģistrēties, izdarot šādu izvēli? VSAA!

MU darbinieki, brīvprātīgi pievienojoties sociālajai apdrošināšanai, sociālās iemaksas var veikt no brīvi izvēlētiem ienākumiem, kas nepārsniedz Ls 500 mēnesī. Ja MU darbinieks ir pievienojies sociālajai apdrošināšanai brīvprātīgi un pats veicis papildus sociālās iemaksas, tad, aprēķinot VSAA piešķiramos pakalpojumus, tiek ņemts vērā VSAA

aprēķinātais obligāto iemaksu objekts un arī summa, no kuras pats MU darbinieks brīvprātīgi veicis obligātās iemaksas.

Piemēram:

MU darbinieks, kurš ir apdrošināts visiem apdrošināšanas veidiem, brīvprātīgi pievienojoties sociālajai apdrošināšanai, maksā likmi 35,09%, tātad, ja maksā no Ls 100, mēnesī tie ir Ls 35,09. Šos Ls 100, papildus VSAA aprēķinātajam iemaksu objektam, ņem vērā, aprēķinot attiecīgos valsts sociālās apdrošināšanas pakalpojumus. Ja cilvēks paralēli strādā uzņēmumā, kas maksā nodokļus vispārējā kārtībā, brīvprātīgi pievienoties sociālajai apdrošināšanai nevar.

	MU darbinieks	(Cits) darbinieks
Alga	Ls 500,-	Ls 500,-
Summa no kuras aprēķina pabalsta apmēru	Ls 64,83	Ls 500,-
Pabalsta apmērs vienā kalendārā dienā	Ls 1,71	Ls 13,15

Veicina drošu braukšanu

SIA „CEMEX” Brocēnu cementa rūpnīca ir starptautisks uzņēmums, kas strādā gandrīz 40 valstīs. „CEMEX” darbības nodrošināšanā ir iesaistīti aptuveni 250 šoferu un 150 kravas automašīnu no vairākiem autopārvadājumu uzņēmumiem.

Darba aizsardzības jomā tiek apkopota informācija par dažādiem statistikas datiem no visu valstu ražotnēm, tostarp, par letālo nelaiemes gadījumu cēloņiem. Uzņēmums „CEMEX” 2012.gadā bija iesaistīts 72% letālos nelaiemes gadījumos ar transportlīdzekļiem. Lai celtu darba aizsardzības līmeni un braukšanas kultūru apakšuzņēmējiem, „CEMEX” veica virkni pasākumu. Lai iecerētos pasākumus varētu realizēt, tika izveidota jauna amata pozīcija – autotransporta drošības kontrolieris un pieņemts darbā atbilstošas kvalifikācijas speciālists. Turpmākais darbs tika veikts trīs virzienos:

- * automašīnu tehniskais stāvoklis;
- * šoferu braukšanas kultūra;
- * autopārvadājumu uzņēmumu atbildība.

Automašīnu tehniskā stāvokļa uzlabošanai veikti šādi pasākumi:

1) Noteikts automašīnu drošības aprīkojuma standarts: inventārs, kuram jābūt katrā automašīnā. Tas ir: spoguļu komplekts (kabīnes priekšā un virs pasažiera puses durvīm, lai samazinātu aklās zonas, atstarojošs marķējums, riteņu uzgriežņu indikatori, IAL komplekts šoferiem (veste, apavi, aizsargbrilles, ķivere, putekļu respirators), acu skalošanas pudele (gadījumos, ja cementa putekļi nokļūst acīs), signālkonusi (ierobežo zonu ap automašīnu, gadījumā, ja ir jāveic remonts uz ceļa), atpakaļgaitas signāls, GPS (automašīnas braukšanas ātruma un maršruta ievērošanas izsekošana).

2) Izveidota automašīnu pārbaūžu procedūra. Tās ir gan ikdienas pārbaudes, kas jāveic pašam šoferim,

gan periodiskās pārbaudes, ko veic „CEMEX” drošības kontrolieris. Katrā automašīnā atrodas speciāla grāmatiņa ar kontroljautājumu veidlapām. Šoferis pirms katras maiņas pārbauda automašīnu atbilstoši veidlapā norādītajiem jautājumiem un ar parakstu apstiprina, ka pārbaude veikta kvalitatīvi. Ja tiek konstatēti defekti, šoferim nekavējoties ir jāziņo atbildīgajai personai savā uzņēmumā. Savukārt „CEMEX” kontrolieris cenšas vismaz reizi gadā veikt katras automašīnas nopietnu vizuālo pārbaudi. Ja tiek atrasti kādi defekti, tad vai nu automašīna tiek atcelta no pārvadājumu veikšanas, kamēr defekts netiek novērsts, vai arī uzņēmumam tiek uzdots noteiktā laika periodā defektu novērst.

Šo visu pasākumu rezultāts jau ir redzams – automašīnas ir aprīkotas ar nepieciešamo drošības aprīkojumu, kā arī to tehniskais stāvoklis ir jūtami uzlabojies. Vizuāli tas redzams pēc riepu stāvokļa, kārtības kabīnē un eļļu noplūdēm. Uzlabojumi panākti ar to, ka sliktā tehniskā stāvokļa gadījumā, automašīna tiek liegta izmantošanai un atcelta no pārvadājumu veikšanas.

Turpinājums 6.lpp.

Veicina drošu braukšanu

Turpinājums no 5.lpp.

Šoferu braukšanas kultūras celšana:

1) Pirms darba uzsākšanas un atkārtoti ik pēc 6 mēnešiem, visiem apakšuzņēmēju šoferiem, jāiziet darba aizsardzības apmācība pie „CEMEX” drošības kontroliera. Apmācības laikā šoferi tiek iepazīstināti ar darba aizsardzības prasībām, kas viņiem jāievēro. Apmācības programma ir plaša – tiek izskatīti arī darba kārtības jautājumi, rīcība darbā ar klientiem un ārkārtas gadījumos, iepriekšējo negadījumu analīze u.c. Pēc apmācības šoferis saņem apliecību, kam visu laiku jābūt izliktai kabīnes logā un tā ir derīga 6 mēnešus. Iegūstot apliecību, šoferis ir saņēmis nopietnu informāciju par saviem darba pienākumiem.

2) Motivēšanas pasākumi – ir ieviesta labāko šoferu noteikšanas un apbalvošanas procedūra. Gada beigās tiek izvērtēti visi pārvadātāji un aptuveni 20 labākie šoferi tika uzaicināti uz tematisku izklaides pasākumu 333 autotrasē. Savukārt par šoferu pārkāpumiem attiecīgais uzņēmums saņem naudas sodu. Par atkārtotiem vai nopietniem pārkāpumiem šoferim tiek liegta iekļūšana teritorijā, kā arī darba izpilde – pārvadājumu veikšana.

3) Incidentu analīze – „CEMEX” analizē un reģistrē visus incidentus, kuros iesaistīti apakšuzņēmēju šoferi. Tie ir ceļu satiksmes negadījumi, darba kārtības vai darba aizsardzības pārkāpumi „CEMEX” teritorijā un pie klienta. Par dažādām avāri-

Uzņēmums veic regulāras automašīnu tehniskās pārbaudes.

jām vai pārkāpumiem apmācībās par pārkāpumiem neizbēgami seko tiek informēti visi pārējie šoferi, lai sods. arī viņi šādas kļūdas nepieļautu.

„CEMEX” globālais mērķis darba aizsardzībā ir 0 nelaiemes gadījumu gan starp „CEMEX” darbiniekiem, gan apakšuzņēmējiem.

Šo aktivitāšu galvenais sasniegums ir šoferu paaugstināta informētība par darba aizsardzību, kā arī manāmi uzlabojusies braukšanas kultūra uz ceļiem (GPS un CSN analīzes rezultāts). Galvenais ir likt šoferiem just, ka par viņiem rūpējas – viņus apmāca, automašīnas tiek uzturētas labā tehniskā stāvoklī un defekti tiek novērsti. Nozīmīga ir arī pārkāpumu kontrole –

Darbs ar autopārvadājumu uzņēmumiem

Iepriekš aprakstīto pasākumu sekmīgā īstenošanā liela loma ir autopārvadājumu uzņēmumiem, jo pieminētie šoferi ir šo firmu darbinieki un automašīnas to īpašums. Jebkuram uzņēmumam, kas strādā ar „CEMEX”, līgumam tiek pievienoti divi pielikumi: darba aizsardzības vispārīgās prasības un sodi par pārkāpumiem. Tādejādi jau sākotnēji uzņēmums ir informēts par galvenajām darba aizsardzības prasībām un apņemas tās pildīt.

Ir vērts turpināt īstenot visas minētās aktivitātes, jo to panākumi ir redzami jau šobrīd.

- **Andris Pommers**

Veselības un drošības menedžeris
SIA „CEMEX”

Elektrodrošības prasības darbā uz lauka

Katrs negadījums elektrolīnijās un elektroietaisēs, kuros ir iesaistīta trešo personu tehnika vai mehānismi, ir ļoti nopietns cilvēka dzīvības un veselības apdraudējums.

Apkopojot 2013. gada notikumus AS "Sadales tīkls" elektroietaisēs, kad tehnika ir nonākusi kontaktā ar gaisvadu elektrolīnijām un ņemot vērā šādu gadījumu biežo atkārtosanos, steidzamības kārtā ir jāmeklē iemesli un jārod risinājumi, lai šādus notikumus turpmāk nepieļautu.

Šogad vien ar dažāda veida tehniku – traktoriem, kombainiem, pašizgāzējiem – vairāk nekā 40 reizes ir sarautas gaisvadu līnijas un bojāti elektropārvades balsti. Vairumā gadījumu cietušo nav bijis, taču šie bīstamie incidenti nodara lielus zaudējumus gan lauksaimniecības tehnikai, gan elektrotīkliem.

Tāpat arī jāatceras, ka ikviens šāds negadījums ietekmē visus tos klientus, kurus skar pārtraukumi elektroenerģijas piegādē.

Aizsargjoslu likumā ir noteikti aprobežojumi aizsargjoslās gar elektriskajiem tīkliem, piemēram,

Nav pieļaujama tehnikas tuvošanās strāvu vadošām daļām.

aizsargjoslās ir aizliegts braukt ar mašīnām un mehānismiem, kā arī strādāt ar lauksaimniecības tehniku, kuras augstums, mērot no ceļa (zemes) virsmas, pārsniedz 4,5 metrus. Neskatoties uz aizliegumu, šie ierobežojumi regulāri tiek pārkāpti.

Tāpat valstī ir noteikta traktor-technikas vadītāja tiesību iegūšanas kārtība, tomēr nav saprotama konkrētās tehnikas vadītāju paviršība vai pat nezināšana. Katram, kurš veic darbus, it īpaši elektropārvades līniju tuvumā, ir jāizplāno darbu

veikšanas organizācija. Nav pieļaujama tehnikas tuvošanās strāvu vadošām daļām. Gadījumos, ja darba devējs nosūta darbinieku strādāt elektropārvades līniju tuvumā, darbiniekam noteikti jāpievērš uzmanība noteiktajiem ierobežojumiem.

Latvenergo koncerna uzņēmumos darbinieks ir pamatvērtība, kura intereses un drošību aizsargā darba devējs. Apmācība un darbinieku informētība ir viens no darba aizsardzības sistēmas stūrakmeņiem. Mēs aicinām arī citus darba devējus un pašnodarbinātos vērst uzmanību apmācību nozīmei darba aizsardzībā. Jo vairāk darbinieks zinās par riskiem darba vietā, jo uzmanīgāks viņš būs.

Lai uzlabotu situāciju darba aizsardzībā un vienlaikus izglītotu visus Latvijas iedzīvotājus, nepieciešams vairāk organizēt izglītojošās kampaņas. Mācību iestādēs jānodrošina kvalitatīva darba aizsardzības apmācība, piesaistot nozaru speciālistus. Nedrīkst pieļaut situāciju – kāds neiemāca, kāds neuzrauga, kāds nepaskaidro.

– Irēna Upzare,
– J. Salcevičs,
AS "Latvenergo"

Nedrīkst elektropārvades līniju tuvumā strādāt ar tehniku, kuras augstums, mērot no ceļa (zemes) virsmas, pārsniedz 4,5 metrus.

Jāattālinās ar vairākiem palēcieniem vismaz par astoņiem metriem no jebkura transportlīdzekļa, kas nokļuvis zem sprieguma.
Svarīgi – pēdas nedrīkst atraut vienu no otras. Nekādā gadījumā pēc izglābšanās nedrīkst tuvoties tehnikai, kas nonākusi zem sprieguma, vai mēģināt to dzēst – tas apdraud dzīvību.

Komforta aspekti darba apavu izvēlē

Lai arī šī raksta tēma ir komforts, uzsvēršu, ka pirmais un pats svarīgākais darba apavu izvēles kritērijs nav cena vai komforts, bet apavu aizsardzības īpašību piemērotība konkrētai darba videi un apavu spēja pasargāt no darba vidē esošajiem riskiem. Jāmin, ka viens un tas pats apavu veids nebūs piemērots gadījumos, kad darba vide mainās, piemēram, āra darbos dažādās sezonās un iekšdarbos. Darba devējam ir jā rūpējas par to, lai darbiniekiem ir katrai darba videi atbilstoši darba apavi, kas nozīmē dažādus apavu pārus pēc nepieciešamības.

Pirms iegādāties darba apavus konkrētiem darba vides riskiem, personām, kas atbildīgas par darba apavu izvēli, ir jāzina standarti, saskaņā ar kuriem darba un aizsargapaviem jābūt ražotiem. Tie ir sekojoši:

LVS EN ISO 20344 – Apavu testēšanas metodes (piemēram, mehāniskā un ūdens izturība, caurduršana, enerģijas absorbēšana u.c.) visiem apavu elementiem: virsmai, oderei, mēlītei, zolei utt.

LVS EN ISO 20345 – Drošības apavi. Raksturo pamata un papildu aizsardzības prasības darba vidē lietošanai paredzētiem aizsargapaviem ar purngala triecienizturību 200J, kas veikts ar 15 KN spēku, sadalot tos kategorijās SB, S1, S2, S3, S4, S5.

LVS EN ISO 20346 – Aizsargājošie apavi. Raksturo pamata aizsardzības prasības darba apaviem ar purngala triecienizturību 100J, kas veikts ar 10 KN spēku.

LVS EN ISO 20347 - Darba apavi. Raksturo darba apavus, kas nav pakļauti mehāniskiem riskiem no krītošiem priekšmetiem un saspiešanas, apaviem nav iestrādāts triecienizturīgs purngals.

LVS EN 13832 - Apavi aizsardzībai pret ķīmikālijām.

LVS EN ISO 20349 - Apavi aizsardzībai pret termiskiem riskiem un kausēta metāla šļakatām lietu vēs un metināšanā.

LVS EN ISO 17249 – Drošības apavi aizsardzībai pret sagriešanos ar motorzāģi.

LVS EN 50321 - Elektroizolējoši apavi darbam zemsprieguma ietaisēs.

LVS CEN ISO/TR 18690:2013 - Atlases, lietošanas un uzturēšanas vadlīnijas drošības un darba apaviem un citiem kāju un pēdu aizsardzības individuālajiem aizsardzības līdzekļiem.

Pēc aizsardzības klases izvēles, nākamais apavu izvēlē ir komforta līmenis, kādu pircējs vēlas sagaidīt no sava jaunā darba apavu pāra. Lai to varētu izdarīt objektīvi, jāiepazīstas ar niansēm, kas apavus nodrošina ar komfortu un jānoskaidro pie apavu piegādātāja iespējamās sortimenta variācijas.

Darba apavu komfortu nodrošinošās nianse, kas būtu jāzina katram darba apavu pircējam un valkātājam:

Apava saķere ar grīdu (saistīta ar zoles pamatmateriāla, tā apstrādes un protektora kombināciju). Saķeres kvalitāti raksturo pretslīdes berzes koeficienti SRA, SRB un SRC. Standartos LVS EN ISO 20344 – 20347 (sīkāk par testu standartā EN ISO 13287) ir raksturotas testu metodes un minimālās drošības prasības šim rādītājam, taču jāņem vērā – jo augstāks rādītājs zolei, jo labāka saķere ar grīdu veidosies. Darba vidē, kura ir īpaši slidena (mitras flīžu vai metāla plākšņu) grīdas, ieteicams izvēlēties krietni augstākus zoles pretslīdes berzes koeficienta rādītājus par standartos LVS EN ISO 20344 – 20347 noteiktajām minimālajām prasībām. Tas paaugstinās drošības, stabilitātes un komforta sajūtu,

apavus nēsājot. Populārākie materiāli zolei ir Poliuretāns PU/gumija un termoplastiskais uretāns TPU. Lai veidotos laba saķere ar grīdu, nozīme ir arī zoles protektoram. Tam jāietver mikstus un elastīgus elementus ar gludām, platām virsmām un nostiprinātām malām visos virzienos.

Amortizējošās tehnoloģijas zoles un iekšzoles papēža daļā, kas iestrādātas ar mērķi slāpēt sitiena spēku. Cilvēka kustību balsta sistēma pēc būtības nav piemērota staigāšanai pa cietām virsmām, kādām mēs ikdienā industriālajā darba vidē staigājam. Tāpēc neamortizēti papēžu sitienu ilgtermiņā rezultējas kustību balsta sistēmas slimībās, traumēts tiek mugurkauls un locītavas. Standartā ir noteikta prasība, kas nosaka, ka apavam ir jābūt iebūvētam amortizējošam mehānismam ar aizsardzību pret 20J enerģijas triecieniem. Tomēr pastāv atšķirība gan izpildījuma kvalitātē, gan izturībā starp minimālajām standarta prasībām atbilstošiem rādītājiem un augstākas kvalitātes rādītājiem. Jo ražotājs vairāk piedomājis pie šīs komforta nianse, jo kvalitatīvāki un nēsātājam veselīgāki apavi radīti. Nekvalitatīviem un aizdomīgi lētiem apaviem amortizators iznēsājas un beidz nodrošināt amortizējošās funkcijas krietnu laiku pirms pašu apavu dzīves cikla beigām. Tas nozīmē, ka darbinieks daļu no apavu nēsāšanas laika, tos lieto bez amortizatora, pats to nemaz nezinot un, iespējams, brīnoties par muguras un locītavu sāpēm. Amortizējošās tehnoloģijas tiek iestrādātas zoles papēža daļā, iekšzolē un apavu pēdīnās.

Pastāv 2 vielas, uz kā pamata amortizācija tiek nodrošināta: gaiss un gēls.

Turpinājums 9.lpp.

Komforta aspekti darba apavu izvēlē

Turpinājums no 8.lpp.

Šīs vielas tiek iebūvētas apavos visdažādākajos tehnoloģiskajos risinājumos. Populārākais iekšzoles materiāls amortizācijas pastiprināšanai ir mīksts PU (poliuretāns) iekšzole un jaunais materiāls EVA (etilvinilacetāts). Tiek arī radītas ielikamas zolītes un iebūvēti amortizatori no gēla materiāliem. Piemēram, itāļu darba apavu ražotājs DIADORA savos apavos iestrādā amortizatoru, kas sastāv no diviem dažādiem elastomēriem un ir iestrādāts papēdī un metatarsālajā papēža zonā, kļiedējot sitiena radīto spēku virzienā no papēža uz pēdas priekšējo daļu.

Sitiena enerģijas absorbētājs apava papēža daļā.

Savukārt skandināvu ražotājs SIEVI šim mērķim izmanto gēla materiālus.

Gēla materiāla izmantošana sitiena enerģijas absorbēšanai apava papēdī daļā.

Iekšzole pret caurduršanu, materiālu veidi un komforta nianse. Starpzole pret caurduršanu apavā tiek iebūvēta starp ārējo zoles daļu un iekšzoli. Tās uzdevums ir pasargāt darbinieka pēdu pret asumu un naglu radītajām traumām. Saskaņā ar standartu, apaviem jāpasargā pret caurduršanu ar asiem priekšmetiem, ja tie iedarbojas ar 1100N lielu spēku. Zoles elastīgums, svars un optimāla temperatūra apavos ir nozīmī-

gas nianse kopējā komforta nodrošināšanā apavu valkātājam. Tiek ražotas metāla un tekstilšķiedras starpzoles. Tekstilšķiedras starpzole ir elastīgāka par metāla starpzoli, vieglāka, un tai ir labāka termiskā izolācija. Apaviem, kuriem ir iebūvēta tekstilšķiedras starpzole, visa zole būs manāmi elastīgāka, kas nozīmē mazāku slodzi uz pēdu katrā solī un augstāku komforta sajūtu. Pie tam, tekstilšķiedras starpzoli ir iespējams iestrādāt zolē, lai pilnībā noklātu visu zoles laukumu. Turpretim metāla starpzoli tehnoloģiski iestrādāt tā nav iespējams, tādēļ ir aptuveni 15% liels laukums gar zoles malām, kuru necaurduramā starpzole nepārklāj.

Pretcaurduršanas starpzoļu salīdzinājums.

Metāla starpzoles izturība pret locīšanu, ko mēs izdarām uz katra soļa, ir mazāka kā elastīgajai tekstilšķiedras starpzolei. Precīzāk – tekstilšķiedras starpzoli ar locīšanas palīdzību pārlauzt praktiski nav iespējams. Jautājums, kas notiek, ja metāla starpzole saplīst materiālam paliekot veselam? Tehniski ir iespējama šāda situācija. Vai darbinieks turpina staigāt, nemaz nezinot, ka starpzole ir saplīsusi un pretcaurduršanas īpašības zaudējusi? Tekstilšķiedras starpzole acīmredzami ir drošāka un komfortablāka risinājums valkātājam, lai arī no drošības aspekta apavi ar metāla starpzoli ir pakļauti papildus testiem ar mērķi pārliecināties, ka tā noklāj standartos pieprasīto laukumu (EN standarts pieļauj nenoklāto

zoles platuma daļu – 6,5 mm), kā arī pārliecinātos, ka metāla starpzole iekš zoles slāņiem nesaplīst pirms apavu redzamu nolietojšanās pazīmju un ārējo materiālu plīsumu parādīšanās.

Purngalu ieliktni, materiālu veidi un komforta nianse. Nēsātājam būtu labi zināt, ka pastāv tērauda, alumīnija un kompozītmateriālu purngalu ieliktni, ko ražotāji iestrādā apavos.

Neatkarīgi no materiāla, purngala ieliktni pasargā pret 200J triecienu, kas veikts ar 15 KN spēku (LVS EN ISO 20345). Salīdzinājumam,

Metāla purngalu ieliktni.

tas būtu trieciens, ko rada 20 kg smags metāla gabals, uzkrītot uz purngala no viena metra augtuma. Pie tam, šāds trieciens pret purngala ieliktni nerada apavu nēsātājam nekāda veida ievainojumu. Tērauda purngala ieliktni ir smagāki no trim minētajiem materiāliem. Tie ir uz pusi smagāki kā alumīnija, kas nozīmē, ka kopējais apava svars būs lielāks kā gadījumos, kad tiek izmantoti alumīnija vai kompozīta materiāla ieliktni. Arī termozolācijas īpašības metāla purngala ieliktnim būs zemas. Kompozīta materiāla (plastikāta) purngalu ieliktni ir alternatīva alumīnija ieliktniem, bet tie ir elastīgāki.

Turpinājums 10.lpp.

Komforta aspekti darba apavu izvēlē

Turpinājums no 9.lpp.

Taču, lai nodrošinātu triecienizturību, plastikātam jābūt diezgan biežam, kas uz kopējā ārējā apava dizaina purngalā stipri izceļas. Tas nozīmē, ka darba apavos, kur uzsvars likts uz dizainu, bieži izmanto alumīnija purngalu ieliktnus, kas ir vieglāki par tērauda un plānāki par kompozīta materiāla ieliktniem. Kompozīta materiāla ieliktniem piemīt elastība, kas ievainojuma gadījumā var palīdzēt atbrīvot ievainotos pirkstus no apava vieglāk.

Trieciena pret purngalu gadījumā, purngala ieliktnis ieņem savu sākotnējo formu, tādā veidā padarot vieglāku zābaka novilkšanu pēc trieciena.

Kompozītmateriāla purngala ieliktnu elastīgums.

Tehnoloģijas potītes atbalsta nodrošināšanai. Sastiepumu, saišu traumu un izmežģījumu profilaksē, papēža aizmugurējās daļas un potītes atbalstam apava konstrukcijā ir liela nozīme. Papildus atbalstam šai daļā ir iestrādātas asimetriskas plastikāta pusaprocēs balstot, bet neierobežojot potītes kustības. Jo augstāki ir apavi, jo lielāka uzmanība šai niansei pievēršama.

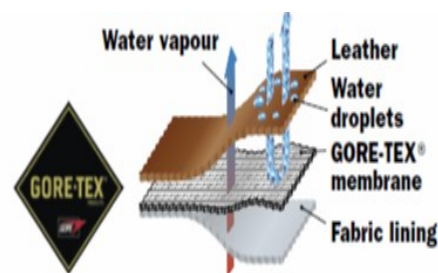
Piemērots apavu izmērs un platumi. Darba apavu ražotāji Eiropā, apavu ražošanas procesā pamatojas uz starptautisko standartu ISO 9407, kas ir apavu mērīšanas sistēma Mondopoint. Sistēma tiek bāzēta ne tikai uz apavu garuma rādītājiem, bet arī uz platumu. Mērvienības tiek izteiktas mili-metros un centimetros. Tā kā šīs sistēmas mērvienības ir piesaistītas pēdas izmēram, tā tiek uzskatīta par visvairāk adekvāto apavu mērīšanas sistēmu. Piemēram, apavu izmērs 280/110 mondopoint nozīmētu, ka apavi atbilst 280/110 mm (28/11 cm) lielai

pēdai, kas ir 43½ izmērs Eiropas izmēru skalā. Taču ļoti daudzām apavu ražotāju kompānijām ir pašu izstrādāta izmēru konvertācijas skala, ko pierāda fakts, ka izmēru sadalījums bieži ir neprecīzs. Apavi no dažādām ražotāju kompānijām, bet ar vienu izmēru, nepiegulēs vienādi. Kvalitatīviem apaviem ražotājs būs piestrādājis pie tā, lai apavi labi piegul, nodrošinājis adekvātu garumu, atbilstošu platumu dažādās pēdas vietās, dziļumu un pacelumu metatarsālajā zonā. Kvalitatīvi apavi nenospiedīs pēdu cieši, tādējādi neierobežojot asins cirkulāciju pēdas asinsvados, tas arī nebūs pārāk brīvs, kas pretējā gadījumā var izraisīt noberšanu.

Jāpievērš uzmanība ražotāju sniegtajai informācijai par apavu platumu, it sevišķi gadījumos, kad apavu valkātāja ķermeņa konstrukcija nav smalka, jo pilnīgākiem cilvēkiem būs nepieciešamība pēc plātākiem darba apaviem tam pašam apavu izmēram, kad smalkākiem cilvēkiem tādās nepieciešamības nebūs. Mūsu reģiona darba apavu tirgū ir sastopami identiska izmēra darba apavi, tomēr ar dažādiem platumiem. Tas var būt 9 vai 10, 11 un 12 mondopoint (cm) viena un tā paša izmēra apaviem. Sevišķi jābūt uzmanīgiem ar apaviem, kuru ražotāji nav no Eiropas. Šādi apavi gluži vienkārši mūsu konstrukcijas cilvēkiem var būt par šauru. Tas nozīmē, ka tikai pielaižot, ir iespējams izvēlēties adekvātus apavus katra cilvēka fizioloģiskajām īpašībām.

Optimāla klimata uzturēšana apava iekšpusē un mitruma izvadīšana. Cilvēka ķermenis nepātraukti izdala siltumu un mitrumu. Ja apavu materiālam piemīt īpašības šo siltumu un mitrumu aizturēt, siltos un mērenos laika apstākļos diskomforts jūtams ātri. Tāpēc ir jāpievērš uzmanība odu materiālam un to īpašībām mitruma absorbcijā un

izvadīšanā tālāk uz ārējiem apavu slāņiem. Pie apavu piegādātāja Jūs noteikti atradīsiet tehniskos rādītājus odu testiem, kas veikti saskaņā ar LVS EN ISO 20344 un varēsiet pārlicināties, cik labi ir absorbcijas, ūdens tvaiku caurlaidības un nodilumizturības rādītāji izvēlētajiem apaviem. Un atkal pastāvēs atšķirība starp minimālajām, standartā noteiktajām, prasībām, rādītājiem un izpildījumu, ko piedāvās kvalitatīvi apavi. Antibakteriālās, mitrumu absorbējošās un izvadījošās, un tai pašā laikā nodilumu izturīgās odes visbiežāk ražo no 100% poliāmīda vai poliestera. Tiek izmantotas vis-dažādākās tehnoloģijas, radot tādas odes kā, piemēram, AIR MESH® no DIADORA, SANY-DRY®, SPHERA®, CAMBRELE®, TEXELLE®, ECODRY® no COFRA vai SIEVI kompānijas izmantotā 3D-dry odere, kas pārvieto mitrumu no pēdas uz odes otro kārtu un tālāk caur virsējo apava materiālu ārā. Nozīmīgas komforta nianse būs ūdensizturīgās un tai pašā laikā elpojošā membrānas GORE-TEX®, DIA TEX®, COFRA TEX®, kas absorbē un izvada ūdens tvaikus ārā, taču ir pilnībā ūdensizturīgas.

Ūdensizturīgas odes konstrukcija.

Būtiska loma ir ne tikai katra atsevišķa materiāla tehniskajiem rādītājiem, kurus izmanto apavu ražošanā, bet arī apavu pareizai konstrukcijai un materiālu mijiedarbībai savā starpā.

Turpinājums 11.lpp.

Komforta aspekti darba apavu izvēlē

Turpinājums no 10.lpp.

Visiem apavu konstrukcijā izmantotajiem materiāliem ir jāpiemīt īpašībai izvadīt mitrumu uz āru, tikai tad būs reāls rezultāts.

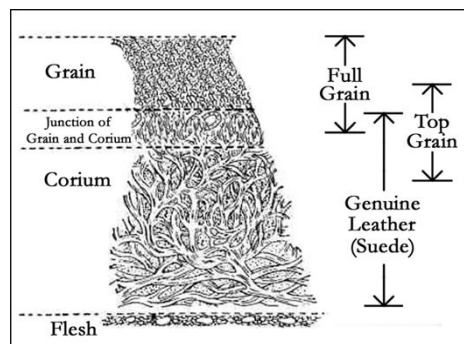
Minimālās prasības ziemas apavu termoizolācijai ir aprakstītas standartā LVS EN ISO 20344, taču siltumizolējošo materiālu augstas kvalitātes rādītājs būs THINSULATE® oderes dažādos biežumos, WINTHERM® ar aluminizētu flicu u.c. oderes, kas ietver līdzīgas tehnoloģijas.

Apavu svārs - kopējo masu veido visu apavos izmantoto materiālu svāra kopums. Pamatmateriālu kombinācijai ir izšķiroša nozīme un ražotāji pieliek arvien vairāk pūļu, lai panāktu, ka blakus visām došības funkcijām un augstajiem standartiem darba apavu ražošanā viņi spētu nodrošināt arvien mazāku kopējo svāru. Šis ir sarežģīts uzdevums S3 aizsardzības klases apaviem. Pat apavu konstrukcijā pāris vieglu detaļu izmantošana vēl negarantēs gaidīto rezultātu salīdzinājumā ar līdzīgiem tās pašas aizsardzības klases apaviem. Taču ar ūdensizturīgiem zābakiem, kur ražošanas tehnoloģiskais process nav tik sarežģīts un tie sastāv no mazāka skaita dažādu materiālu kombinācijas, svāra problēmas risinājumu meklēšanai ir pārsteidzošs progress. Iegādājoties ūdensizturīgus apavus, der pazīt

PVC (polivinilhlorīda), gumijas, PU (poliuretāna) un jauno EVA (etilvinilacetāts), materiālu īpašības. Vieglākie būs EVA un PU materiāla zābaki, krietni vieglāki par PVC vai gumijas apaviem. Piemēram, PVC viena zābaka svārs ir 1,15 kg, kad tā pašā izmēra PU zābaks sver 0,81 kg, kas nozīmē, ka atšķirība viena zābaka svāra būs 0,34 kg. Ja pieņemam, ka darbiniekam ir objektu apsekošanas darbs vai darbs mežā, tad vidējais noieta km skaits dienā varētu pat sasniegt 15km. Ar vienkāršu matemātiku aprēķinam, ka uz šiem 15 km, kas būtu aptuveni 30 000 soļi, ar smagākajiem PVC zābakiem darbinieks dienas laikā pacels 10,2 tonnas svāra vairāk, kā viņš būtu pārcilājis ar savām kājām, nēsājot PU zābakus. Tas nozīmē, ka izvēloties PVC zābakus PU zābaku vietā, darbiniekam ātrāk iestājas nogurums un pastāv lielāki nelaimes gadījumu draudi. EVA materiāls ir vēl vieglāks par PU materiālu, bet PVC būs ķīmiski izturīgāks materiāls.

Ādas apavos izmantotās ādas kvalitāte. Ādas darba apavi var tikt ražoti no dažādiem dzīvnieku ādas slāņiem: virsējā slāņa (full grain leather) un dziļākiem, atdalītiem un mazāk izturīgiem ādas slāņiem (top grain, split leather).

Virsējais ādas slānis, kas ir pats

Dzīvnieku ādas slāņi

izturīgākais pret ārējo iedarbību, nav slīpēts, pulēts vai uzkasīts. Ādas virsmas graudiņi piedod ādas šķiedrām izturību un elpotspēju, virsējais ādas slānis nesamirgst tik ātri kā citi ādas slāņi un neiznēsājas. Šāda āda ir visdārgākais ādas izejmateriāls tirgū. No zemākiem ādas slāņiem tiek ražots zamšs un nobuks. To kvalitāte pat pēc visām apstrādēm, kurām parasti āda tiek pakļauta, no izturības viedokļa būs zemāka, kā virsējam ādas slānim. Kaut arī vizuāli jauniem apaviem ir grūti pateikt, kādas kvalitātes āda ir izmantota, ieguldījums kvalitatīvu apavu iegādē ilgtermiņā atmaksājas vismaz dubultā.

Visu (un ne tikai) iepriekš minēto komfortu nodrošinošo nianšu iekonstruēšana darba apavu izstrādes un ražošanas procesa laikā var rezultēties izteikti dažādos produktos no valkātāja veselīguma, komforta un ilgturības viedokļa arī gadījumos, kad aizsardzības klase ir viena un tā pati un abi apavi atbilst vismaz minimālajām aizsardzības un darba apavu ražošanas standartu prasībām. Tāpēc ir svarīgi būt zinīgam pircējam, pārdomāti izvīzīt prioritātes darba apavu iegādes procesa laikā, jo darba apavos tiek pavadīta visa darba diena, kas dažās profesijās ir krietni vairāk nekā 8 stundas.

- Laura Frafjord,
SIA „GRIF”

Seko twitter

@darbainspekcija

Uzzini jaunumus pirmais!

Ziņo par pārkāpumiem!

Jautā!

Seko Darba aizsardzības ziņām: www.twitter.com/darbaizsardziba

Aicina ieteikt mazo uzņēmumu labās prakses piemērus atbildīgai uzņēmējdarbībai

Lai rosinātu Latvijas mazos vienības priekšsē- un mikrouzņēmumus attīstīt dētājs Pēteris tālredzīgu biznesa praksi, Latvijas Krīgers: Brīvo arodbiedrību savienība sadarbībā ar Korporatīvās ilgtspējas un atbildības institūtu un vadošajām darba devēju un uzņēmēju organizācijām, aicina ieteikt tos uzņēmumus, kuri īsteno uz atbildīgu uzņēmējdarbību vērstas aktivitātes papildus tiesību aktos noteiktajam.

Lielo uzņēmumu korporatīvā ilgtspēja un atbildība ik gadu tiek novērtēta Ilgtspējas indeksā, tomēr pieredze rāda, ka arī Latvijas mazie uzņēmumi nereti demonstrē patiesi veiksmīgu praksi un ir pelnījuši atzinību.

„Latvijā maziem un vidējiem uzņēmumiem ir nozīmīga loma iekšzemes kopprodukta radīšanā un nodarbinātībā, tāpēc ir svarīgi novērtēt un sekmēt to centienus īstenot atbildīgu biznesa pieeju,” skaidro Korporatīvās ilgtspējas un atbildības institūta (InCSR) vadītāja Dace Helmane, norādot, ka labā prakse un radoši piemēri iedvesmo lieliem darbiem un panākumiem arī citus. Ilgtspējīga un atbildīga uzņēmējdarbības prakse veicina ne vien paša uzņēmuma, bet arī biznesa vides un arī valsts ekonomikas stabilitāti. Uzņēmumi visā pasaulē to sāk apzināties, īstenojot atbildīgu un tālredzīgu pieeju saviem darbiniekiem, videi un tirgus jautājumiem.

Latvijas Brīvo arodbiedrību sa-

„Ilgtspējīga, atbildīga uzņēmējdarbība ne vien veicina valsts ekonomikas stabilitāti, bet arī liecina par uzņēmuma gatavību paaugstināt konkurētspēju

un veidot pozitīvu dialogu ar darbiniekiem, klientiem, sadarbības partneriem. Līdz šim vairāk esam izcēlušī Latvijas lielos uzņēmumus, kas īsteno atbildīgu uzņēmējdarbības praksi. Taču par darbiniekiem, sadarbību un vidi domā arī daudzi mazie, vidējie un pat mikrouzņēmumi. Ņemot vērā, ka pozitīva pieredze nereti kalpo par lielisku stimulu attīstīties un pilnveidoties, šogad esam nolēmuši uzsākt jaunu iniciatīvu – labās prakses konkursu, kura mērķis ir identificēt Latvijas mazos un vidējos uzņēmumus, kas īsteno atbildīgu uzņēmējdarbību.”

Lai pieteiktu uzņēmumu atbildīgas uzņēmējdarbības labās prakses konkursam, līdz šā gada 31. oktobrim jāaizpilda anketa interneta vietnē: www.ilgtspejasindekss.lv/anketa.php.

Iesniedzot pieteikumu, svarīgi atcerēties, ka konkursam var pieteikt jebkuru Latvijā reģistrētu uzņēmumu, kurā strādā līdz 50 darbinie-

Uzņēmumu ar tā labās prakses piemēriem var ieteikt gan darbinieki, gan sadarbības partneri, gan klienti, gan pašvaldības pārstāvji.

Visi ieteikumi tiks apkopot, lai no tiem Korporatīvās ilgtspējas un atbildības institūta eksperti identificētu piemērus, kas uzskatāmi par labo praksi uzņēmuma stratēģijā, darba vidē, vidē, tirgus attiecībās vai vietējā kopienā. Labās prakses piemēri saņems atzinību konkursa noslēguma pasākumā un tiks publicēti, lai tādējādi iedvesmotu citus Latvijas mazos un vidējos uzņēmumus atbildīgas uzņēmējdarbības īstenošanai.

Labās prakses konkursu rīko Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība kopā ar Korporatīvās ilgtspējas un atbildības institūtu. Labās prakses konkurss ir aktivitāte Eiropas Sociālā fonda projekta nr. 1DP/1.3.1.3.2./08/IPIA/NVA/001 „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos” ietvaros. Konkursu atbalsta Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, Latvijas Darba devēju konfederācija, Latvijas Mazo un vidējo uzņēmumu forums.

– Kitija Balcare,
komunikācijas konsultante

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Seko Darba aizsardzības ziņām: www.twitter.com/darbaizsardziba

„Darba spējas un sociālā integrācija” (2011 -2013) noslēguma konference 4. decembrī

Noslēgumam tuvojas INTERREG tehniskā universitāte). Paraleli anke- IV A programmas projekts „Darba tu apkopošanai, pētnieku grupa dar- spējas un sociālā integrācija” (Work ba vietās veica ogļskābās gāzes, ap- Ability and Social Inclusion), kurā gaismojuma un mikroklimate mērī- Darba drošības un vides veselības jumus darba vietās. Daļai pētījuma institūta pētnieku grupa novērtēja dalībnieku tika ņemti siekalu parau- psiholoģisko darba vidi biroja darbi- gi stresa hormona kortizola noteik- niekiem Latvijā. šanai. Pētījums norisinājās divās

Projekta mērķis ir novērtēt psiho- kārtās, dodot iespēju salīdzināt re- loģisko vidi biroja darbiniekiem, zultātus pirms un pēc uzņēmumos darbinieku darba spējas un noskaid- notikušajām apmācībām par psiho- rot, vai nav darba apstākļu izraisīta sociālo risku vadību organizācijas stresa iedarbība un salīdzināt Latvi- iekšienē. jā iegūtos rezultātus ar projekta par- tnervalstīm – Somiju (ARCADA piedalījās 14 valsts un privātā sek- Universitāte) un Igauniju (Tallinas

tora uzņēmumi ar vairāk kā 600 respondentiem. Interesentus aicinām uz noslē- guma konferenci 4.12.2013., kurā pētījuma rezultātu salīdzinājums tiks prezentēts plašākai publikai, tāpat paredzēta Igaunijas un Somi- jas kolēģu uzstāšanās, iepazīstinot ar situāciju šajās valstīs, kā arī in- formācija par dažādiem darba vides aspektiem, kuri var ietekmēt stresa līmeni darba vietās. Sekojiet informācijai par pasāku- mu norises vietu mūsu mājas lapā un osha.lv.

Latvijā pētījuma pirmajā kārtā piedalījās 14 valsts un privātā sek-

Latvijā pētījuma pirmajā kārtā piedalījās 14 valsts un privātā sek-

Latvijā pētījuma pirmajā kārtā piedalījās 14 valsts un privātā sek-

Aicina uz pēdējiem semināriem

Šī gada semināra plānu Darba drošības un vides veselības insti- tūts noslēdz ar semināriem 1.11. par metālapstrādi un 14.10. par transporta, ostu un loģistikas no- zarēm.

RSU Darba drošības un vides vese- lības institūts turpina organizēt semi- nārus par dažādām darba aizsardzī- bas tēmām. Šajā pusgadā jau notikusi virkne semināru par gandrīz notiku- šajiem nelaimes gadījumiem reģio- nos, seminārs par darba vides riska faktoriem pārtikas un dzērienu ražo- šanas nozaru uzņēmumos, kā arī vai- rāki semināri par darba aizsardzību pedagogiem. Tāpat plānojam organi- zēt reģionālos seminārus par drošu darbu ar ķīmiskajām vielām

(Ventspilī un Jelgavā), kā arī seminā- rus par darba drošību būvniecībā (Rīgā) un lauksaimniecībā (Jelgavā). Ar sīkāku informāciju par šiem pasā- kumiem, kā arī semināra materiāliem variet iepazīties mūsu mājas lapā www.rsu.lv/ddvvi.

Aicinām Jūs uz šī gada noslēdzošajiem „lielajiem” seminā- riem darba aizsardzības jomā:

* 1.11. seminārs „Darba vides riska faktori metālapstrādes nozares uzņē- mumos” norisināsies Rīgas Stradiņa universitātē. Galvenās tēmas: riska faktori, to novērtēšana nozares uzņē- mumos, biežākās problēmas, preven- tīvo pasākumu iespējas, u.c. Seminā- rā paredzēts informēt arī par Valsts darba inspekcijas veiktās tematiskās

pārbaudes rezultātiem metālapstrādes nozarē.

* 14.11. seminārs „Darba vides riska faktori transporta, ostu un lo- ģistikas nozaru uzņēmumos” norisi- nāsies jaunatklātajā Medicīnas izglī- tības tehnoloģiju centrā, Anniņmui- žas bulvārī 26a, Rīgā. Galvenās tē- mas: riska faktori, to novērtēšana nozares uzņēmumos, biežākās problē- mas, preventīvo pasākumu iespē- jas, u.c. Seminārā paredzēts informēt arī par Valsts darba inspekcijas veik- tās tematiskās pārbaudes rezultātiem transporta un loģistikas nozarē.

Lai piedalītos šajos semināros, ne- pieciešams aizpildīt tiešsaistes reģis- trācijas formu: <https://formas.rsu.lv/v3/index.php/forma/981204480>

“Darba aizsardzības ziņas”

Sagatavoja **Aivis Vincevs**, Valsts darba inspekcijas eksperts ārējo sakaru jautājumos.

Darba aizsardzības ziņas pieejamas interneta mājas lapā www.osha.lv. Pieteikties izdevuma saņemšanai, kā arī sūtīt savus ieteikumus vai jautājumus var elektroniski aivis.vincevs@vdi.gov.lv. Darba aizsardzības ziņas tapušas sadarbībā ar Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras Latvijas nacionālo kontaktpunktu, kura darbību nodrošina Valsts darba inspekcija.

Seko Darba aizsardzības ziņām: www.twitter.com/darbaizsardziba